

Handläggare: Svante Uhlin

Socialdepartementet

Socialförsäkringsenheten

Garantipensionsutredningens delbetänkande Grundpension, SOU 2019:53 – Synpunkter från Offentliganställdas Förhandlingsråd

Offentliganställdas Förhandlingsråd, OFR, har tagit del av Garantipensionsutredningens delbetänkande Grundpension, SOU 2019:53, och vill härmed för sina medlemsförbunds räkning lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

OFR tillstyrker införandet av en ny grundpension samt en omställningspension i form av grundpension på det sätt som föreslås i delbetänkandet.

Bakgrund och överväganden

De grundläggande principer som fram till och med EU-domstolens dom i målet *Zaniewicz-Dybeck* tillämpades när det gäller garantipensionen är som OFR ser det viktiga att bibehålla. Förmånens syfte är att ge personer med en stark anknytning till det svenska samhället en grundläggande välfärdsnivå, som överstiger den lägre nivå som motsvarar så kallad skälig levnadsnivå, det vill säga den nivå som äldre-försörjningsstödet avser att trygga.

Utredningen bedömer att rättsläget avseende garantipension och garantipension till änkepension som utbetalas till personer som är födda före 1938 inte påverkas av den ovannämnda domen, och föreslår därför att den nya grundpensionen och omställningspensionen i form av grundpension enbart ska gälla personer som är födda 1938 eller senare. OFR gör ingen annan bedömning i den delen.

De förändringar - i förhållande till den hittillsvarande garantipensionen - som föreslås när det gäller utformningen av grundpensionen verkar enligt OFRs mening välavvägda. Beräkningen av förmånen föreslås bygga på försäkringstid istället för enbart bosättningstid som idag. I begreppet försäkringstid ska utöver bosättning i Sverige också – som ett alternativt sätt att tillgodoräknas försäkringstid - medräknas kalenderår då en person arbetat i Sverige eller uppburit sjuk- eller aktivitetsersättning. De nämnda förändringarna är enligt OFRs mening ägnade att ge grundpensionen en mer försäkringsmässig karaktär, vilket torde vara en av förutsättningarna för att grundpensionen inte ska räknas som en så kallad minimiförmån enligt EU:s regelverk.

I det här sammanhanget hade det varit värdefullt om utredning hade bidragit med en ordentlig analys av hur länge lösningen med den nuvarande tillfälliga lagstiftningen kan bibehållas. OFR saknar också en analys från utredningens sida av hur den föreslagna grundpensionen kan förväntas bedömas av EU-domstolen.

Med de föreslagna ändringarna bedömer utredningen också att de nuvarande förmånernas grundläggande konstruktion kan bevaras. Här avses exempelvis förmånens storlek och avtrappning mot intjänad inkomstpension, intjänandetid, minsta tillgodoräknade tid för rätt till förmån, uttag av förmånen samt samordning med andra svenska socialförsäkringsförmåner. OFR anser att detta är en mycket viktig aspekt. En större förändring av garantipensionen än den som nu föreslås hade med stor sannolikhet påverkat hela det svenska allmänna pensionssystemet, något som hade kunnat få långtgående konsekvenser. Alla delar i pensionssystemet hänger ihop och större förändringar kan bara göras efter ett mycket omfattande utredningsarbete.

OFR instämmer helt med utredningen i deras uppfattning att det som huvudregel enbart är den som är bosatt i Sverige som ska vara försäkrad för grundpension och som ska kunna uppbära förmånen. Mot bakgrund av Sveriges åtaganden inom ramen för samarbetet inom EU delar OFR också uppfattningen att förmånen ska kunna betalas ut till personer som är bosatta i andra medlemsstater.

Samma synsätt som utredningen har OFR även i frågan om att det endast är försäkringstid som har fullgjorts i Sverige som ska ligga till grund för beräkningen av grundpensionen. En konsekvens av att försäkringsperioder i andra medlemsstater i EU inte tillgodoräknas blir emellertid som OFR uppfattat det att samordning (minskning) med faktiska allmänna obligatoriska ålderspensioner som utbetalas av andra medlemsstater inte kan göras.

OFR bedömer den föreslagna ikraftträdandetidpunkten för den ändrade lagstiftningen som rimlig. Till sist vill OFR understryka vikten av att de personer som idag uppbär garantipension och garantipension till omställningspension inte ska få försämrade förmåner på grund av införandet av ett nytt regelverk. Såvitt OFR kan bedöma har utredningen genom sina förslag tagit hänsyn till detta.

Lars Fresker
Ordförande,
Offentliganställdas Förhandlingsråd